

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Etablering af fælles standarder

ROBUST, 11/09/2024

Christoffer Grønne -- CHRG@icoel.dk – +45 40 54 10 97

Dagsorden

10:20 – 11:15 - Oplæg om skovlandbrug for at sikre et fælles udgangspunkt.

11:15 – 12:00 – Diskussion om skema til fælles standarder

12:00 – 12:45 - Frokost

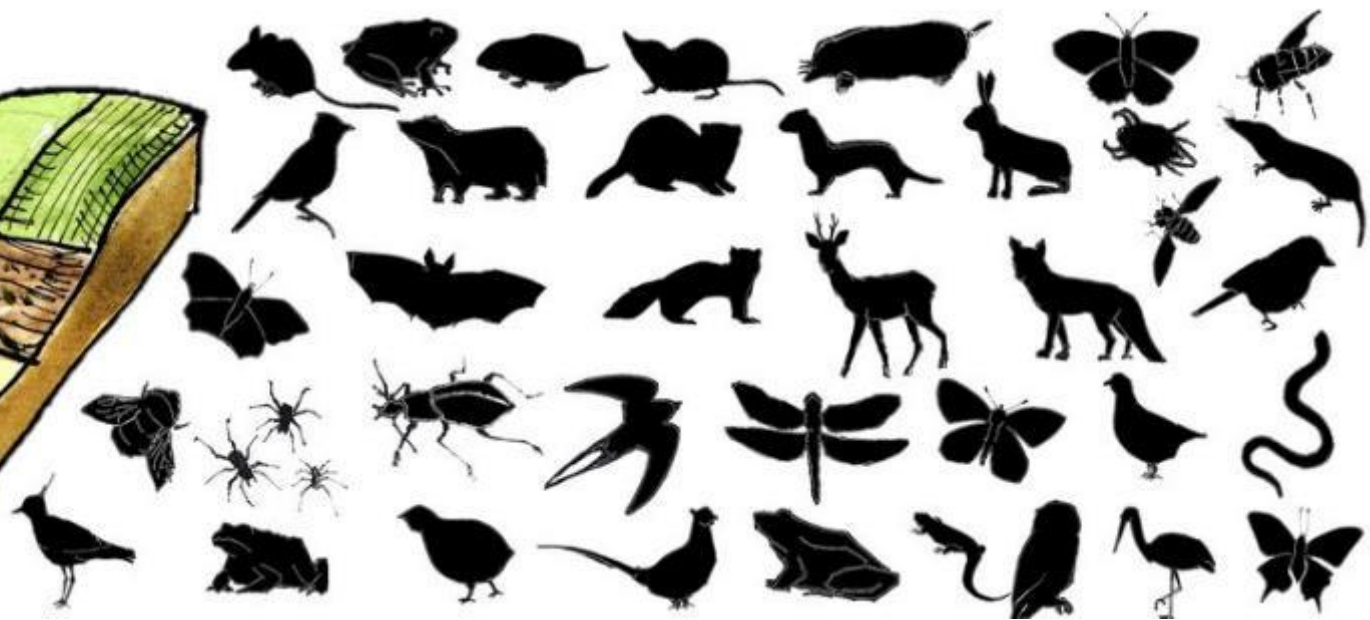
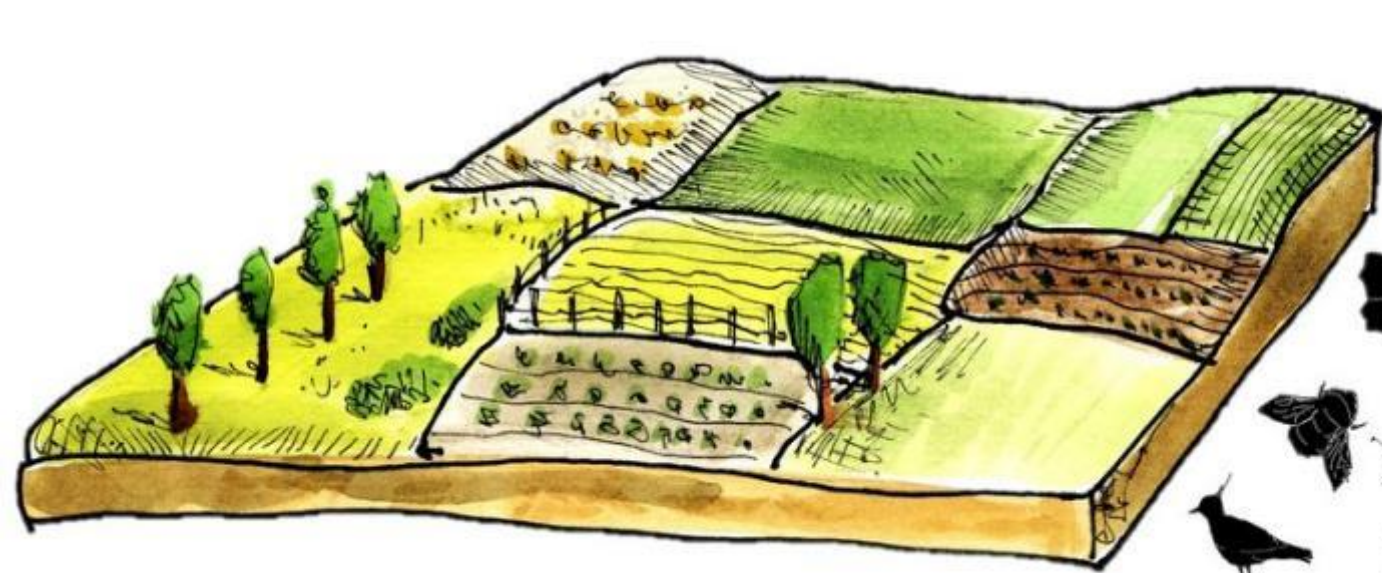
12:45 – 14:00 – Etablering af fælles standarder, Workshop

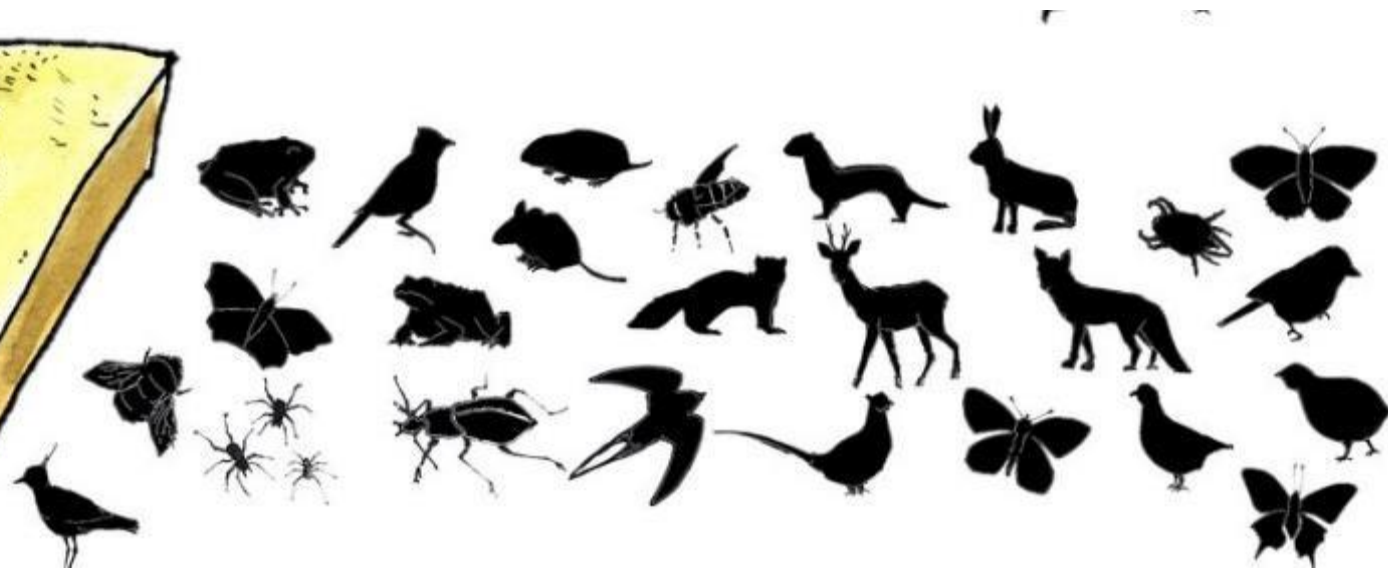
14:00 – Kaffe og kage

14:00 – 14:30 – Opsamling samt det videre arbejde

14:30 – Tak for i dag

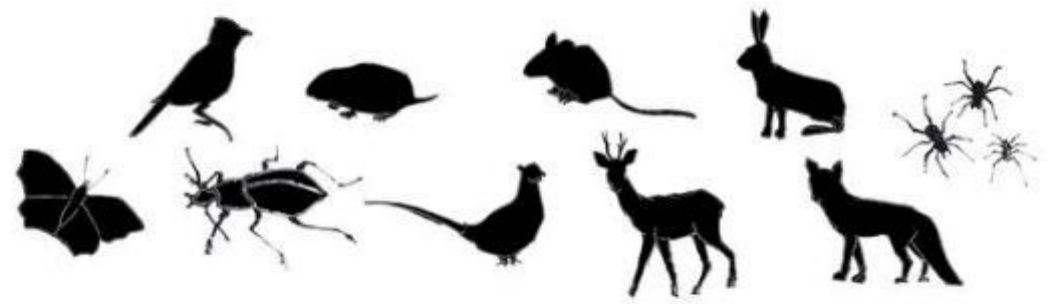
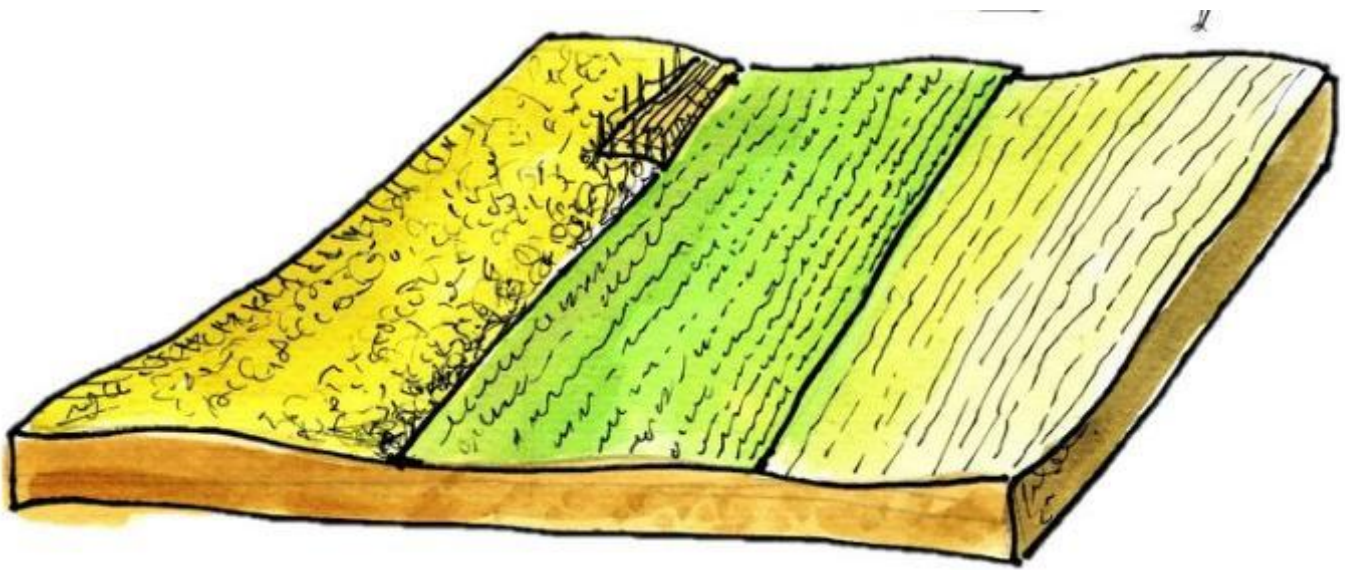
- kulstofbinding

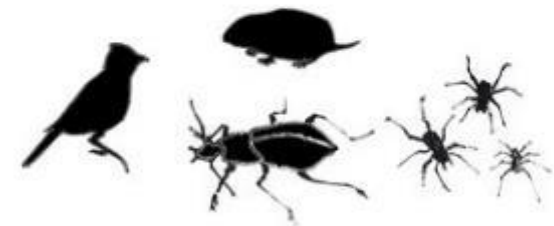
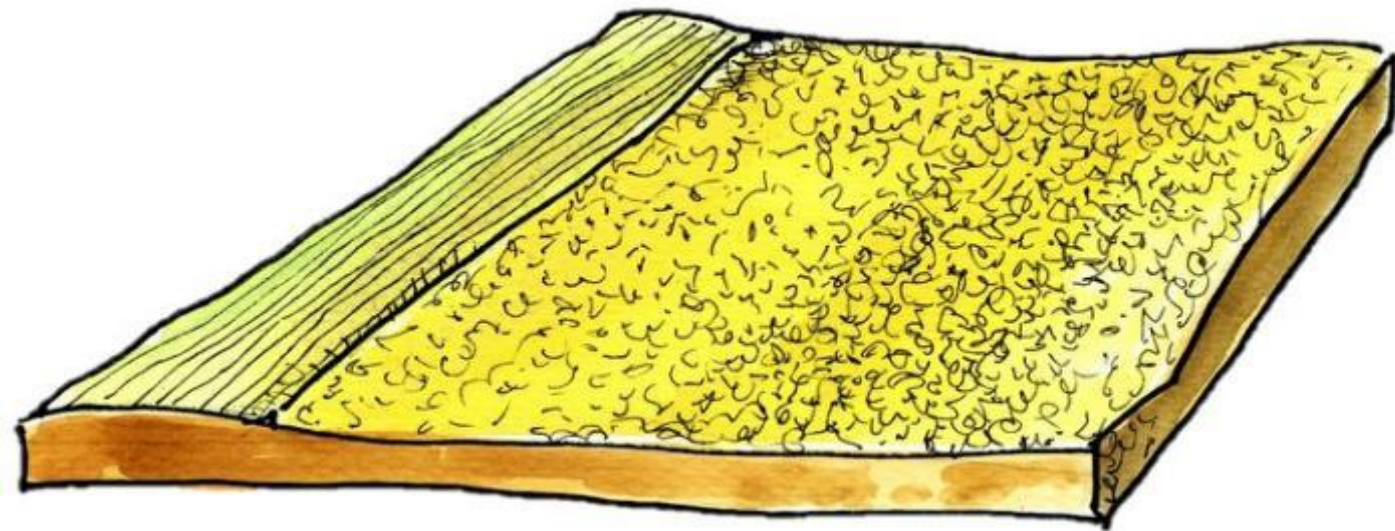
Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

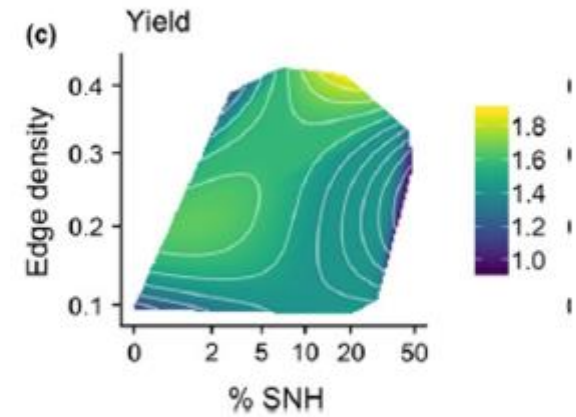
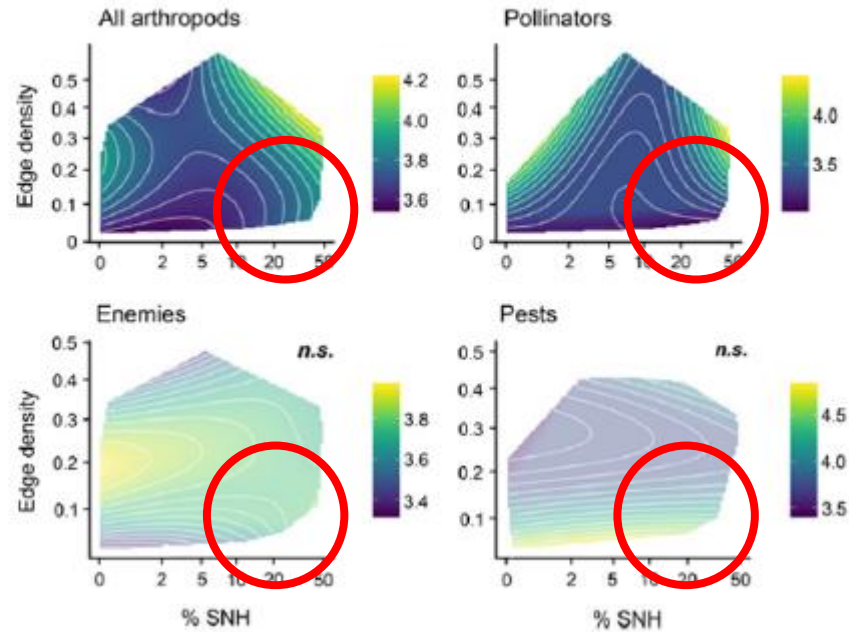
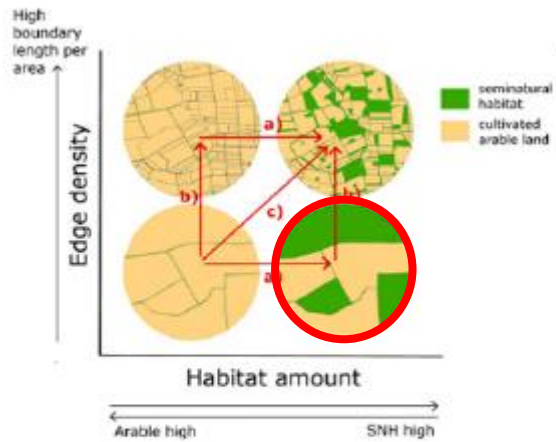
- kulstofbinding

- kulstofbinding

Edge effect in semi-natural habitats

Syntese af 49 studier over i alt 1515 landskaber fra hele Europa (Martin et al., 2019)

Det burde da være nemt?

- Forbrugeren skal være villig til at betale mere: pr. 2022 brugte **husstande** i gennemsnit 17 kr pr dag på kød/kødprodukter (Danmarks statistik, 2022)
- De fleste danskere bruger **under 30 minutter** på at lave mad (Madindeks, 2023)
- Andelen af mennesker der prioriterer at spise klimavenligt **falder** (Madindeks, 2023)

Hvor der er vilje, er der vej.

Mål fra EU i Common Agricultural Policy (CAP) 2023-2027 om at udbrede skovlandbrug på større skala. "Landscape Elements"

Fra 2023 skal det være muligt at søge støtte til skovlandbrug i alle EU-lande

En blanding mellem at udbrede mere skovlandbrug, og at beskytte eksisterende landskabslementer

Fra 2024 har Aarhus Universitet optaget skovlandbrug som klimavirkemiddel i virkemiddelkataloget.

"Skovlandbrug er et klimagavnligt tiltag"- forskere

Reduceret nitrifikation, stabilisering af reaktivt kvælstof (uden dyr), fordeling af kvælstof (med dyr), dermed lavere udledning af lattergas.

"Vi skal udvikle og etablere økonomisk rentable dyrkningssystemer" – Kiril Manevski, AU

As a result of the mandatory inclusion of **agroforestry** systems at EU level in the definition of an agricultural area and the elimination of prescriptive rules on other landscape features, more agricultural areas with landscape features and/or trees are likely to benefit from direct payments, compared to the previous period. This is linked to the specific requirements included in the definitions at national level, which in some cases ensure the continuity of previous rules and in others enable the strengthening of **agroforestry** systems and incentivise inclusion of more landscape elements.

EU – krav til skovlandbrug i CAP 2023 - 2027

Requirements related to agroforestry systems on agricultural area	Include a maximum limit of 100 trees per ha (continuation of previous EU level requirement in terms of maximum threshold, but no longer limited to scattered trees)	BE-WA, BG, CZ, ES, LT, LV, NL, SI (up to 50)
	Set a maximum limit in different ranges above 100 trees	SK, BE-FL, DE, EL, IT, HU, IE, PL
	Do not include a maximum limit on number of trees	AT, CY, EE, FI, FR, HR, LU, SE, RO
	Require a minimum number of trees with no maximum limits	PT, DK, MT
Requirements related to other landscape features ¹⁵	Do not include other landscape features in the eligible hectare.	AT, BE-FL, EL, HR, IT, LT, LU, LV, MT, RO
	Continue with the limits applicable under the old rules ¹⁶	BE-WA, CY, BG, CZ, EE, FI, FR, PL, SE, SI
	Allow more and/or bigger landscape features in the eligible hectare compared to the old rules.	DE, DK, ES, HU, IE, NL, PT, SK

A closer look at Plans: eligibility

*Under the previous rules, set out under EU legislation (in particular Article 9(3) of the (EU) Regulation 640/2014), **Denmark** could only consider an agricultural area with a maximum number of 100 scattered trees eligible for direct payments.*

*Under the EU rules for 2023-2027, the above-mentioned limitation no longer exists. Denmark uses the flexibility, provided in the CSP Regulation and sets requirements related to trees for agricultural area eligibility, which are conducive to more space for nature. Trees form part of an **agroforestry** system when placed in rows (not more than 3 rows), with a minimum of **100 trees per hectare** in total in the parcel (list of suitable trees are to be defined in national legislation). Trees that do not form **agroforestry** systems are considered as other landscape features within the limits of 100 or 400 trees per ha, depending on the agricultural area.*

Compared to the previous rules, Denmark has increased the maximum size allowed of clusters of trees and their maximum amount of coverage allowed within an agricultural parcel.

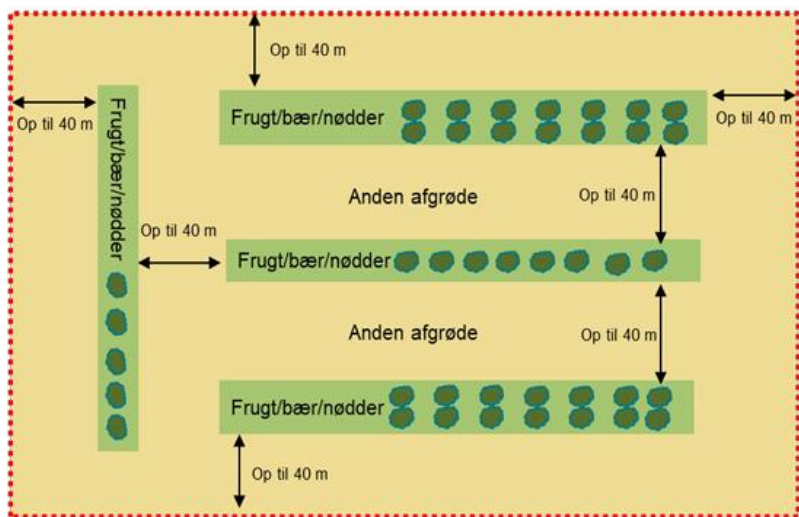

Germany

As defined in the Regulation on the Implementation of CAP Direct Payments (GAP-Direktzahlungen-Verordnung GAPDZV), agroforestry on arable land, in permanent crops or on permanent grassland consists of woody plants grown primarily for raw material extraction or food production. Federal state authorities (Länder) verify the details of such definitions, but woody plants are excluded if, on 31.12.2022, they met the GAEC requirements for a landscape element which may not be removed.

Agroforestry areas on agricultural land will be taken into account when calculating CAP direct payments if they are present in at least two strips (at a maximum of 40% of the agricultural area) or scattered over the area (50 - 200 woody plants per hectare), and meet the federal authority's definition of agroforestry as an agricultural activity. There is a negative list of woody plant species that are not eligible, which is applicable to new agroforestry systems set up as of 01/01/2022. There is an agroforestry eco-scheme paying 60 euros/ha of woody plant area/year, supplemented by the EAFRD investment intervention and complemented by the national investment funds from the GAK (Gemeinschaftsaufgabe Agrarstruktur und Küstenschutz). One of the requirements for including a new funding scheme in the GAKP is the approval of the majority of the Länder. The Länder also decide whether to offer this funding. The implementation of corresponding funding is also the responsibility of each Land.

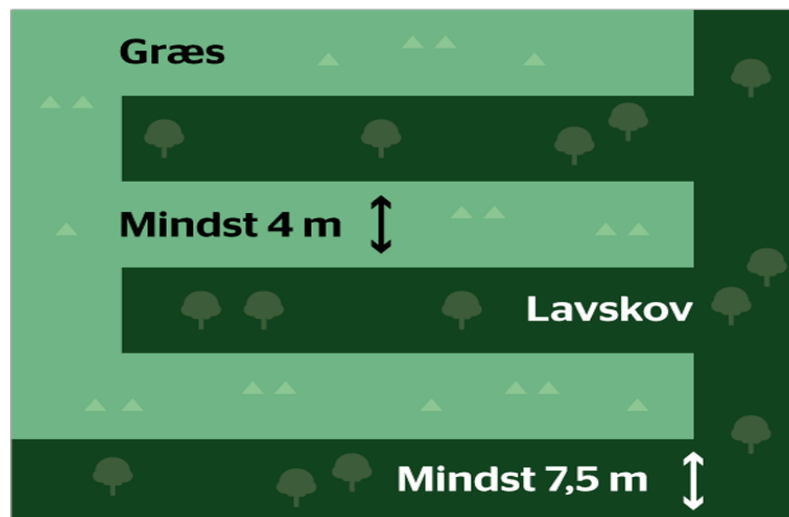

Skovlandbrugssystem

- Dyrkning af træer og/eller buske i kombination med traditionel drift (planteavl/husdyrhold)
- Nødde-, frugttræer og –buske
- Mindst 0,3 ha sammenhængende. Træer/afgrøde tegnes ind samlet
- Mindst 100 godkendte træer/buske pr. hektar
- Op til 40 meter fra bæltet af træer og buske til markkant
- Op til 40 meter mellem bæltet af træer på markfladen
- Hvert bælte kan indeholde op til 3 rækker af træer/buske
- Op til 100 spredte træer af andre arter pr. hektar
- Småbiotoper er tilladt

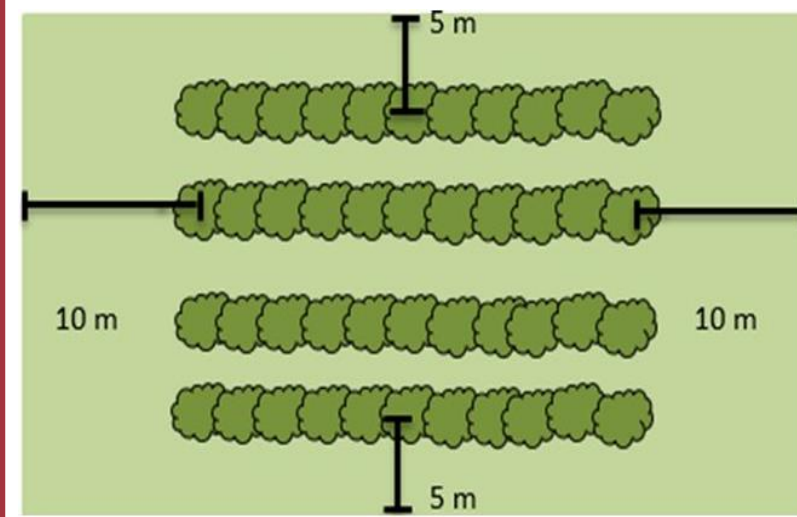
Blomme, kirsebær, blåbær, brombær, hassel, havtorn, hindbær, hjertenød, hunderose, hyld, kastanje, morbær, pærer, ribs, rønnebær, solbær, stikkelsbær, surbær, tranebær, tyttebær, valnød, vindrue, æbler + flere

Lavskovssystem

- Dyrkning af træer med stævning som formål
- Som udgangspunkt ikke frugttræer
- Mindst 0,3 ha sammenhængende. Træer tegnes fra afgrøde
- 8000 træer pr. ha (for poppel 1000 træer pr. ha)
- Mindst 7,5 meter bred skovstykke
- Mindst 4 meter mellem skovstykker
- Krav til stævning hvert 10. år (20. år for poppel)
- Op til 100 spredte træer af andre arter pr. hektar (for poppel 400 træer pr. hektar)

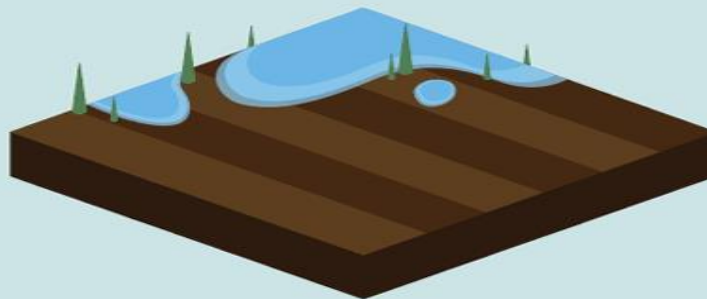
Pil, poppel, hassel, elm, løn, ask, bøg, birk, el, eg, lind, kastanje, valnød, kirsebær, avnbøg

Frugt/bærtillæg

- Dyrkning af træer og buske som plantage, ikke i kombination med andet
- Nødde-, frugttræer og -buske
- Mindst 0,3 ha sammenhængende.
- Plantetal varierer mellem arter, men er som udgangspunkt højt. Hovedafgrøden skal være jævnt fordelt over arealet.
- Op til 10 meter mellem rækker af træer
- På to af siderne op til 10 meter til markkant, på sidste to sider op til 5 meter til markkant.
- Arter må gerne kombineres, men mindst 1 art skal opnå minimumsplantetallet (se vejledning)
- Kan ikke søges på arealer med skovlandbrug

Blomme, kirsebær, blåbær, brombær, hassel, havtorn, hindbær, hjertenød, hunderose, hyld, kastanje, morbær, pærer, ribs, rønnebær, solbær, stikkelsbær, surbær, tranebær, tyttebær, valnød, vindrue, æbler + flere

Småbiotoper

- Formål at beskytte og forbedre levevilkår for biodiversitet inden for landbrugsmarken
- F.eks ulåede arealer, særligt våde områder på marken, skæve hjørner, buffer mellem drift og beskyttet natur, forlængelse af markkrat, insektvold, beplantninger, nye læhegn, mm. (ikke barjordsstriber eller kortholdte vildtstriber)
- Holdes udenfor drift i hele kalenderåret (GLM-8)
- Etårig eller flerårig (flerårig er bedst for biodiversitet)
- Ingen kvælstofnorm
- Mindst 5 meter mellem småbiotoper
- Husk at søge om permanent genopdykningsret ved kommunen, ved etablering af småbiotoper

Type 1

- GLM-8 krav om 4% uproduktive arealer
- Op til 50% af marken
- Mellem 0,1 og 1 ha pr småbiotop
- Ingen aktivitet på arealet
- Hele kalenderåret
- Kræver præcis indtegnning

Type 2

- Grundbetaling (ikke GLM-8)
- Op til 20% af marken
- Mellem 0,1 og 1 ha pr småbiotop
- Alle aktiviteter kan accepteres (f.eks afgræsning)
- Kan fortrydes i løbet af året
- Må gerne overtegnes (større end den egentlig er)

Type 3

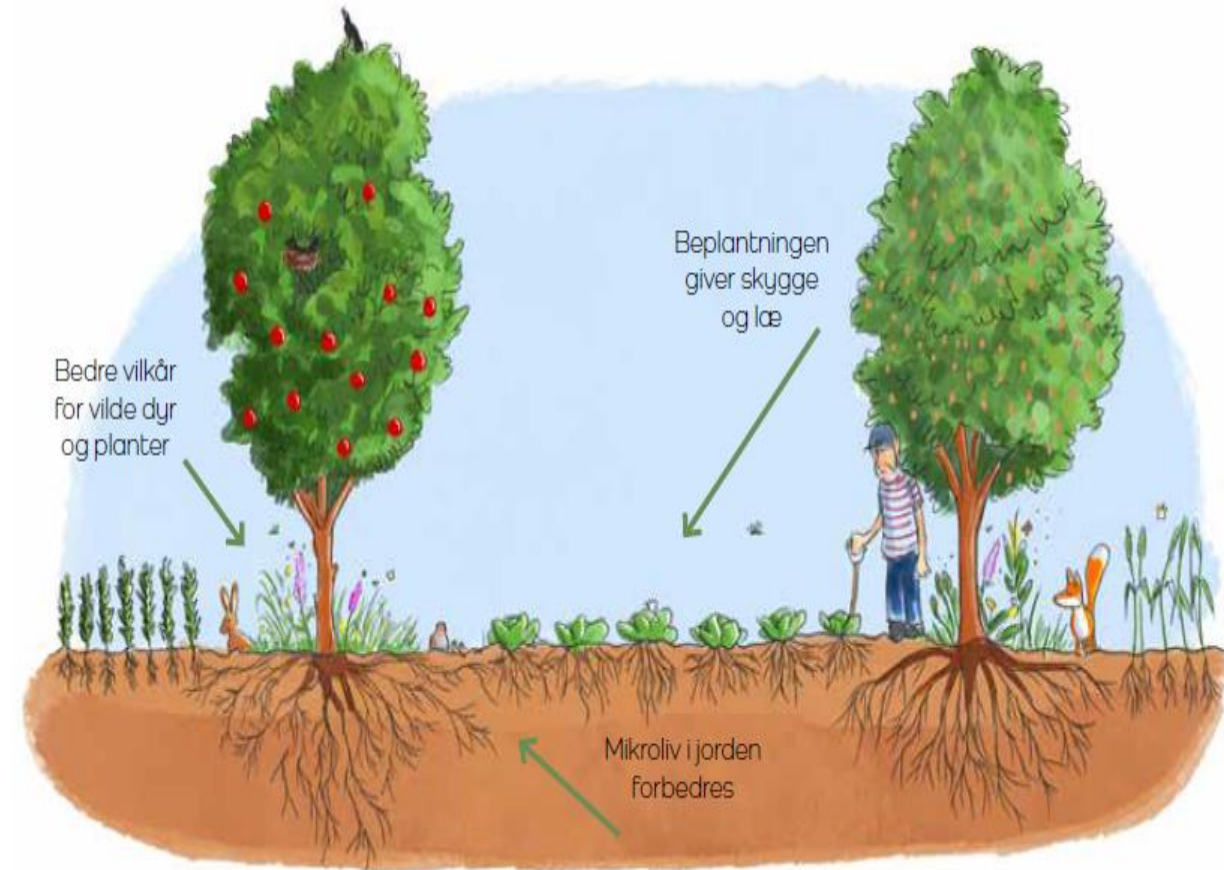
- Bio-ordningen biodiversitet og bæredygtighed
- Op til en hel mark (maks. 1 ha)
- Mellem 0,1 og 1 ha pr småbiotop
- Ingen aktivitet
- Hele kalenderåret
- Kræver præcis indtegnning

Småbiotoper gør det muligt at bringe naturen ind på bedriften, og hjælper biodiversiteten med at bevæge sig over, omkring og i markerne. Derudover skaber de levesteder og overvintringspladser, så nyttedyrene er klar når sæsonen starter.

Allédyrking (Alleycropping)

Dyrkning af afgrøder mellem regelmæssigt fordelte rækker af træer og/eller buske

Mark 1
Spiseæbler

"Pluk-selv"
Planteafstand: 4 meter
Plantetal: 280 planter

Sorter
Testområde i sydende:
2 sorter, 4 planter:

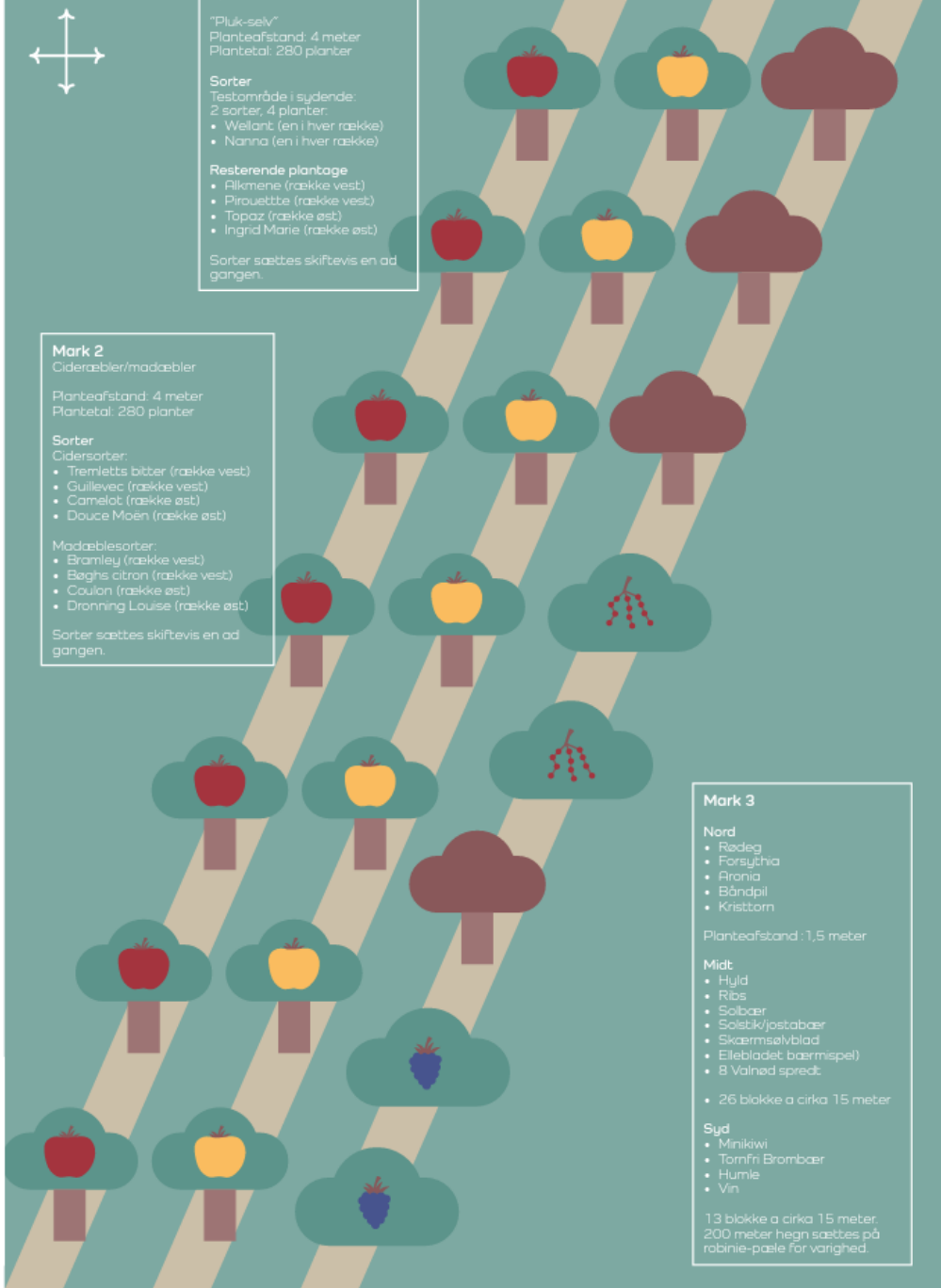
- Wellant (en i hver række)
- Nanna (en i hver række)

Resterende plantage

- Alkmene (række vest)
- Prouette (række vest)
- Topaz (række øst)
- Ingrid Marie (række øst)

Sorter sættes skiftevis en ad gangen.

1 <32 m> 2 <32 m> 3

Mark 2
Cideræbler/madæbler

Planteafstand: 4 meter
Plantetal: 280 planter

Sorter
Cidersorter:

- Tremletts bitter (række vest)
- Guillevec (række vest)
- Camelot (række øst)
- Douce Moen (række øst)

Madæblesorter:

- Bramley (række vest)
- Baghs citron (række vest)
- Coulon (række øst)
- Dronning Louise (række øst)

Sorter sættes skiftevis en ad gangen.

Mark 3

Nord

- Rødeg
- Forsythia
- Aronia
- Båndpil
- Kristbarn

Planteafstand: 1,5 meter

Midt

- Hylde
- Ribes
- Solbær
- Solbæk/jostabær
- Skærmsølvyblad
- Ellebladet, bærmispel)
- 8 Valnød spredt

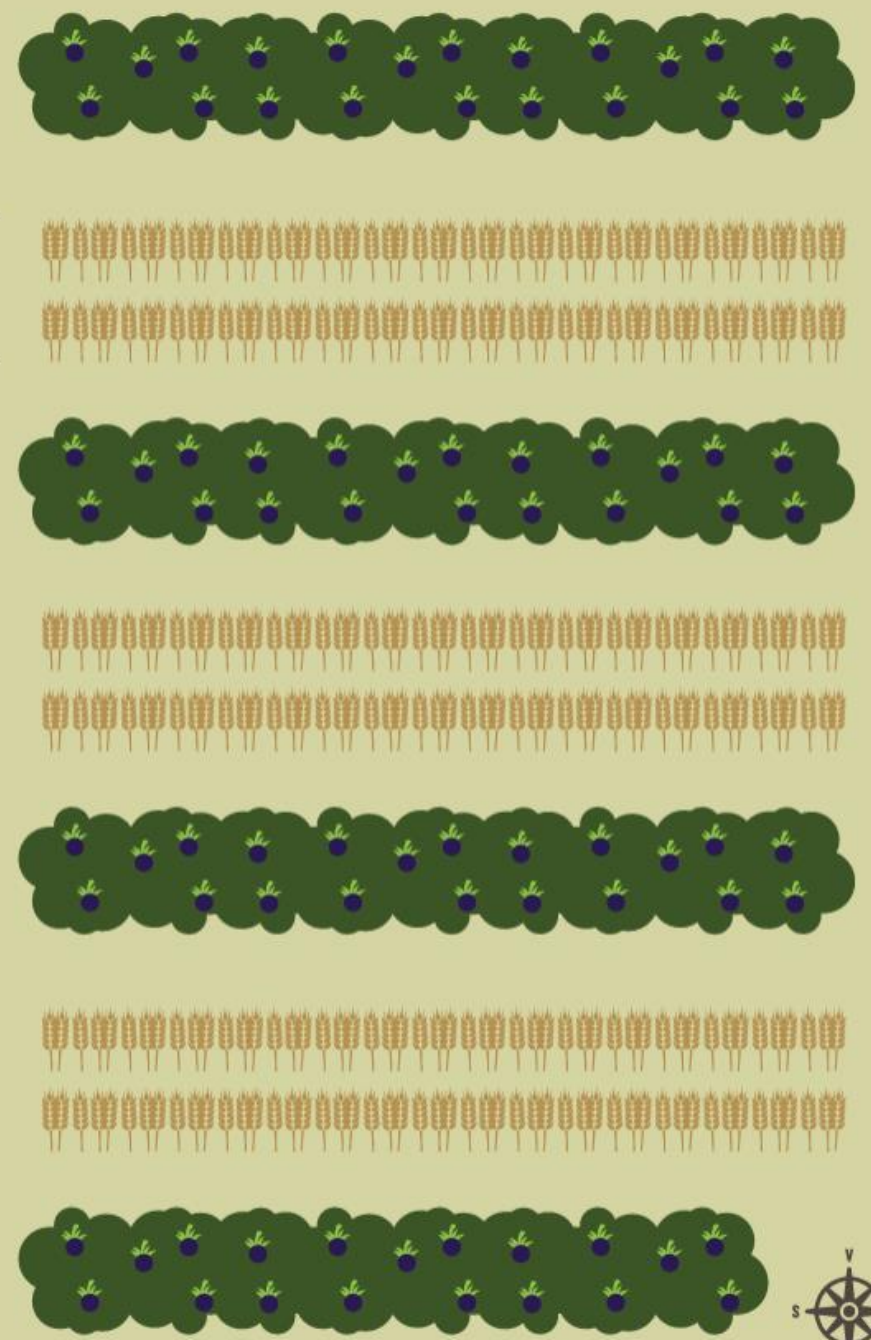
• 26 blokke a cirka 15 meter

Syd

- Minikiwi
- Tornfri Brombær
- Humle
- Vin

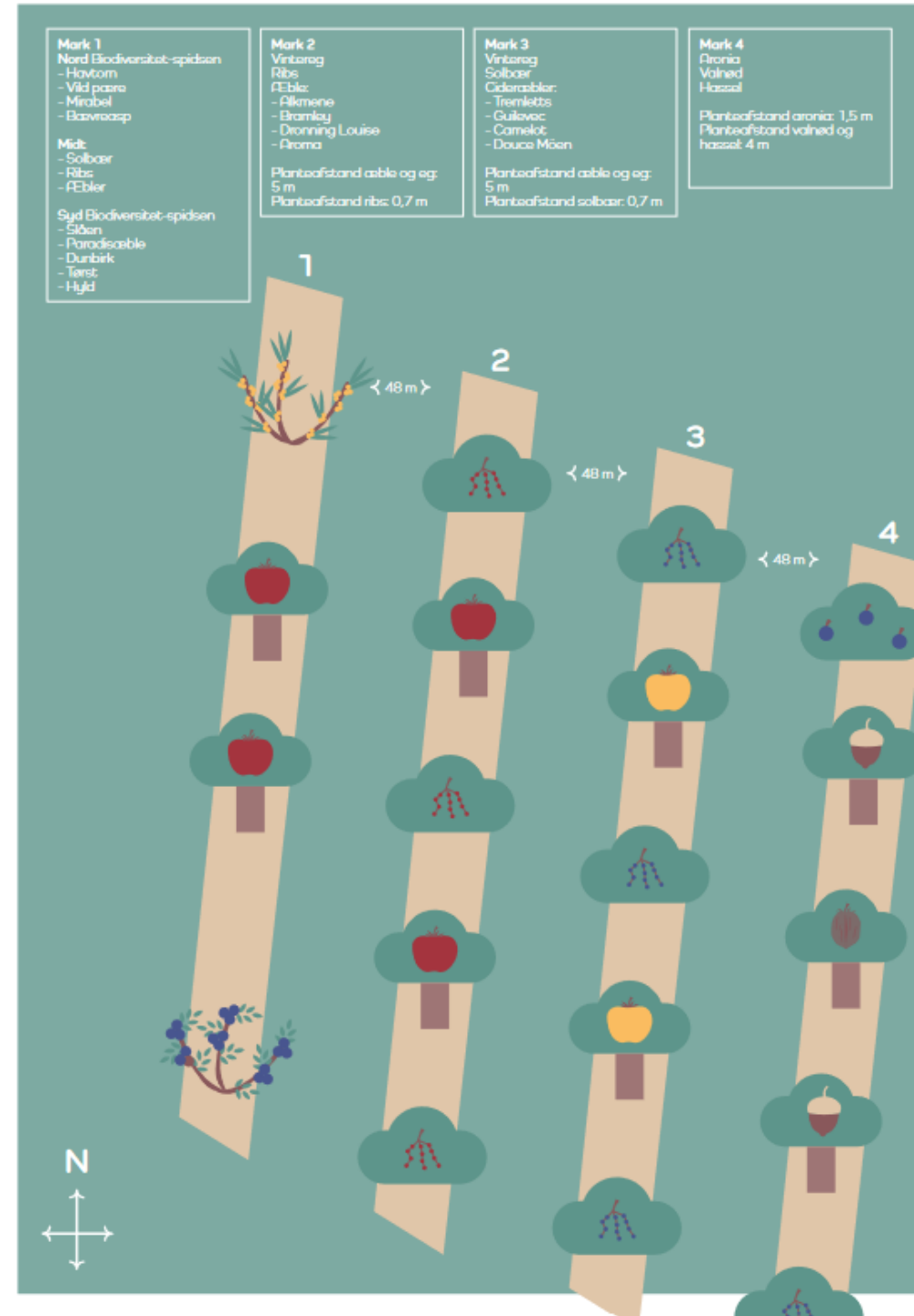
13 blokke a cirka 15 meter.
200 meter hegn sættes på robinie-pæle for varighed.

9M

Til planteavl:

- Frugttræer eller –buske
- Ekstra afsætningskanal
- Træer/buske i relativt brede rækker

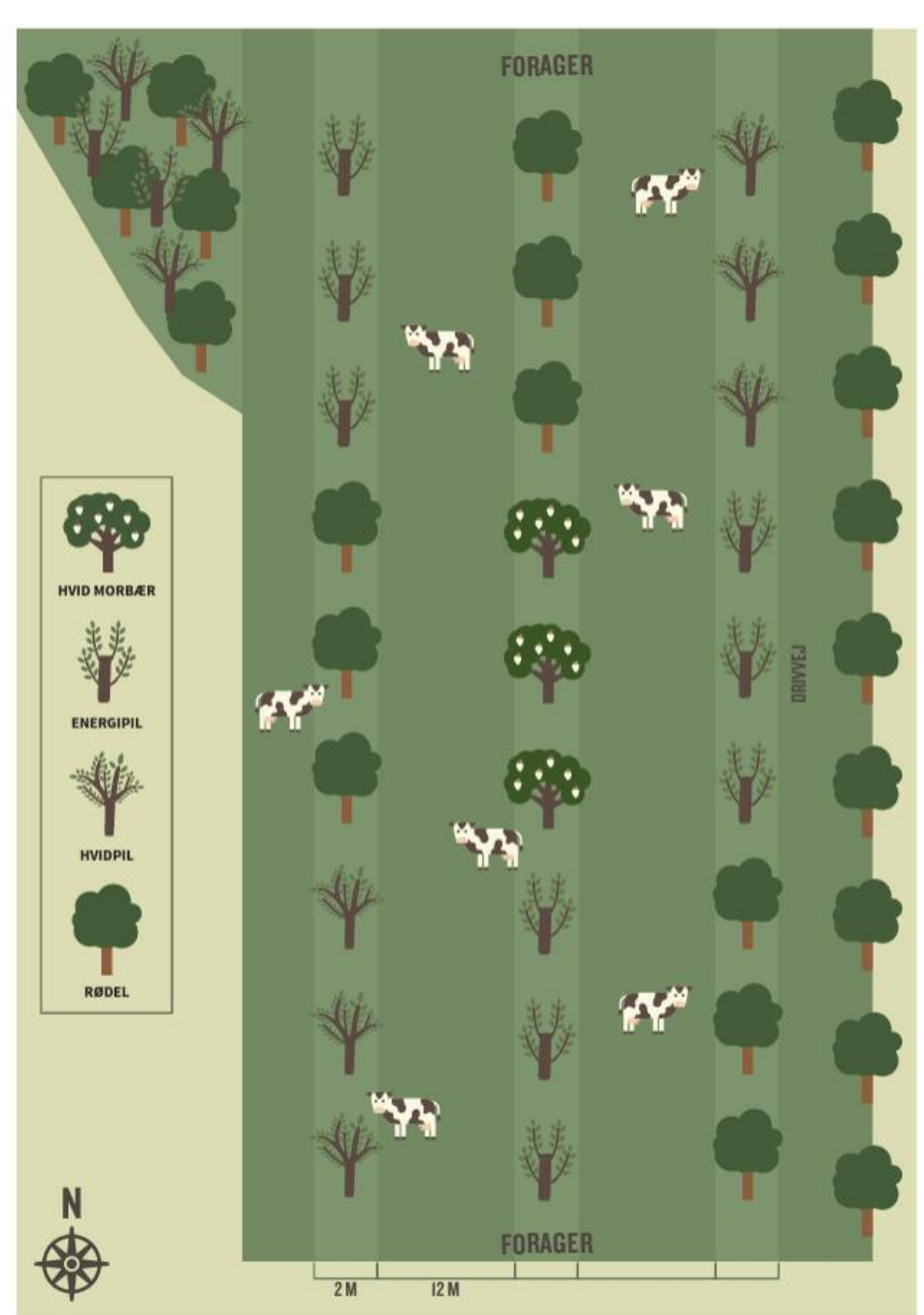
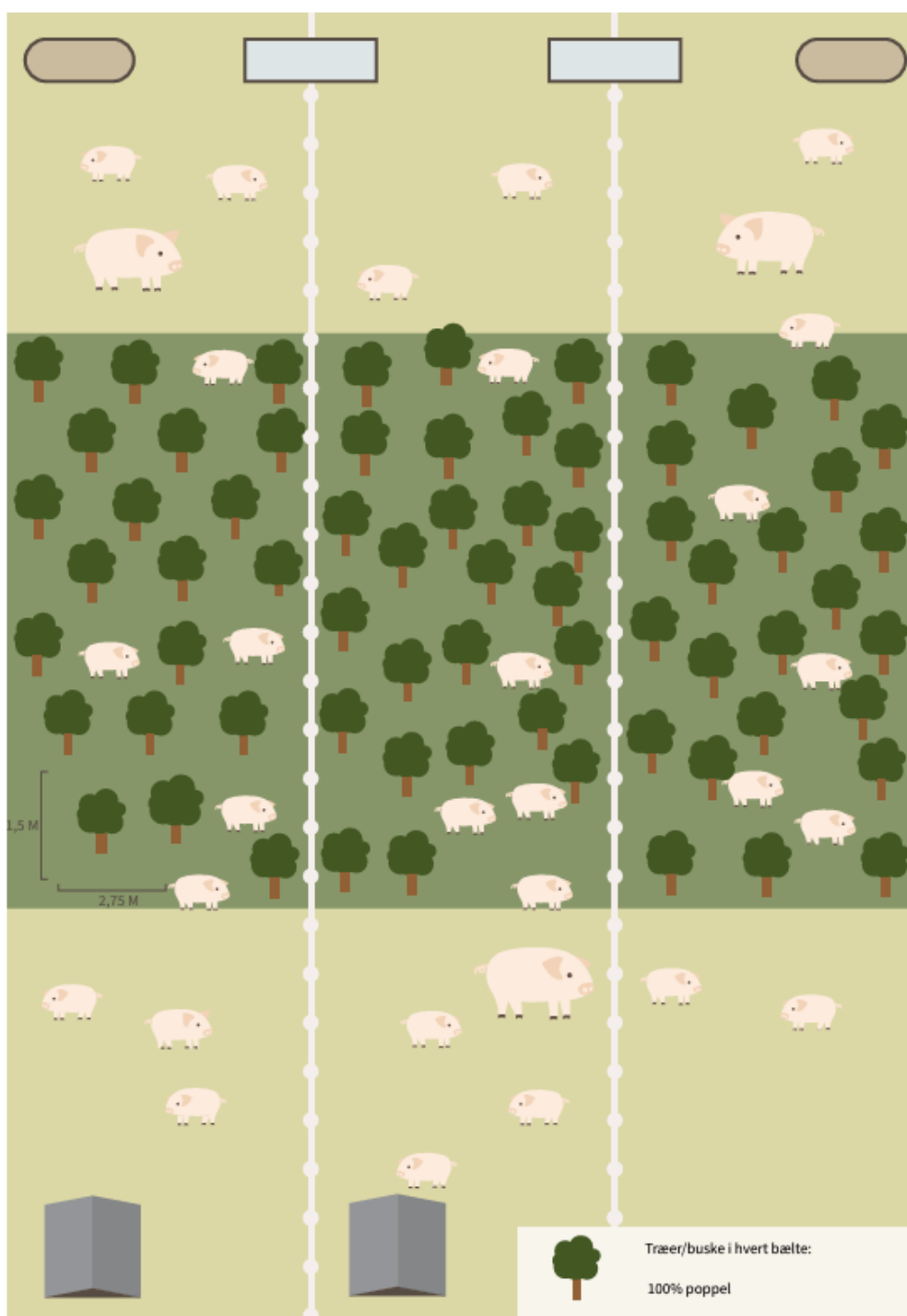

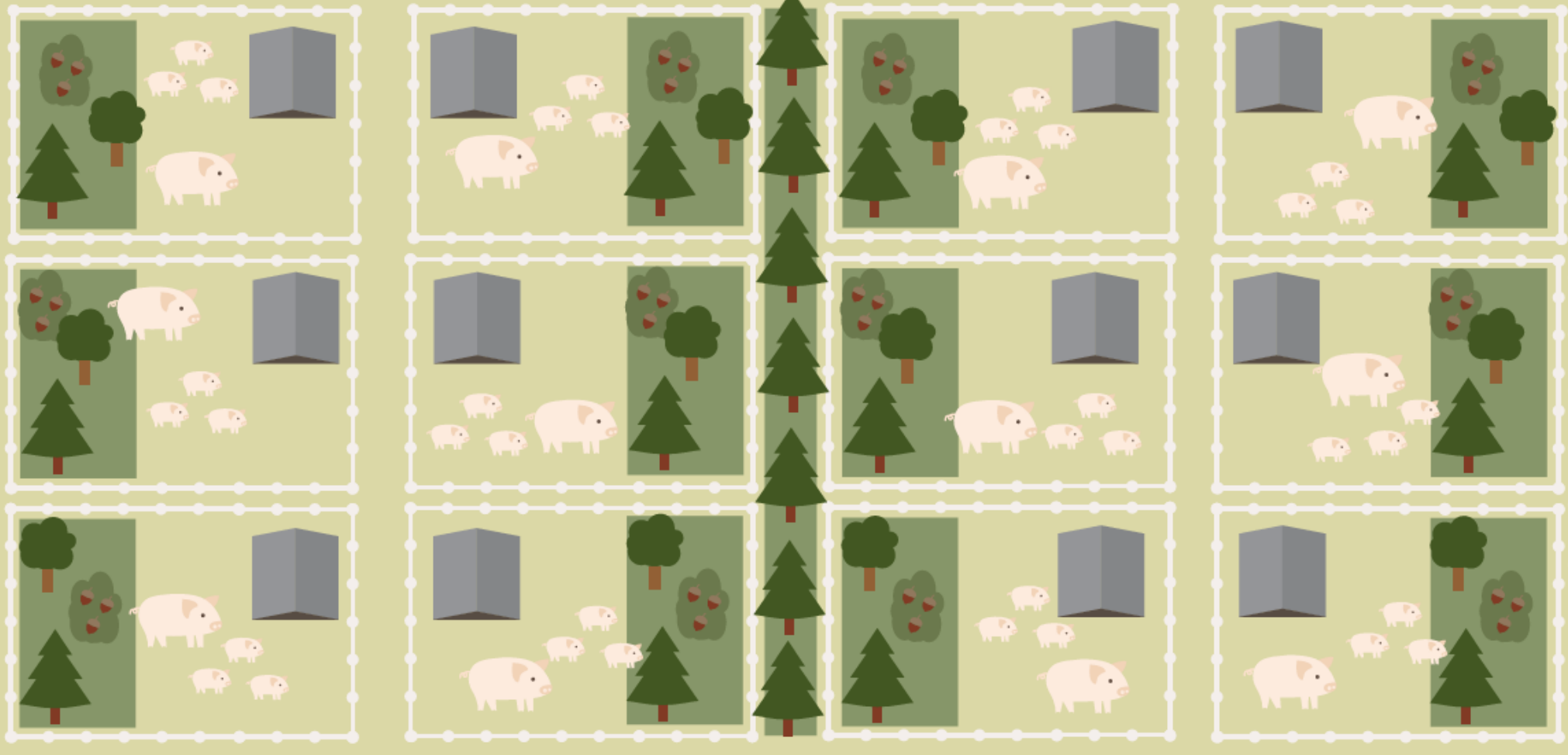

Lavskovsgræsning

Lavskov, græsgange og grise på samme mark

10 meter, 4 rækker træer

25 meter, 9 rækker træer

10 meter, 4 rækker træer

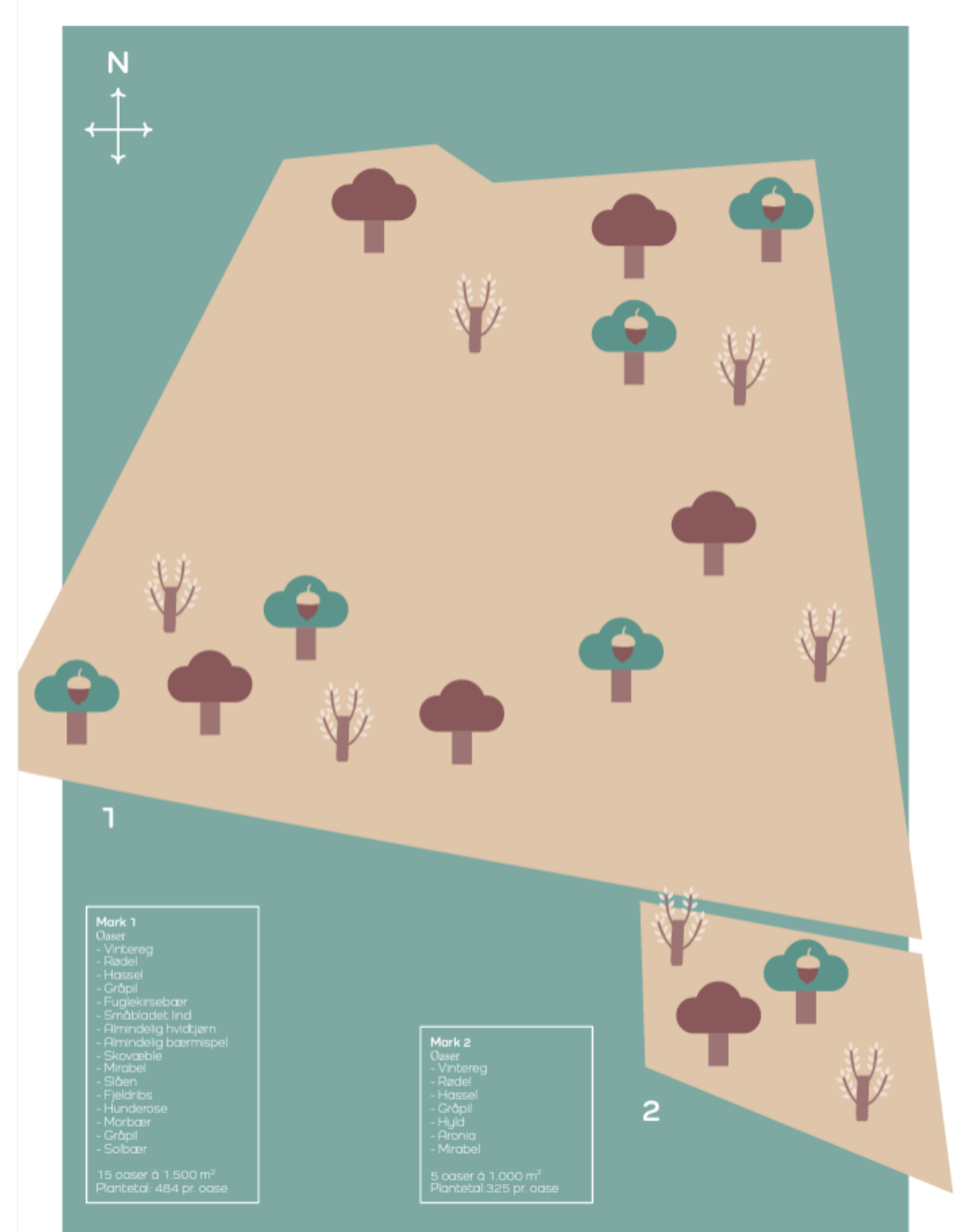
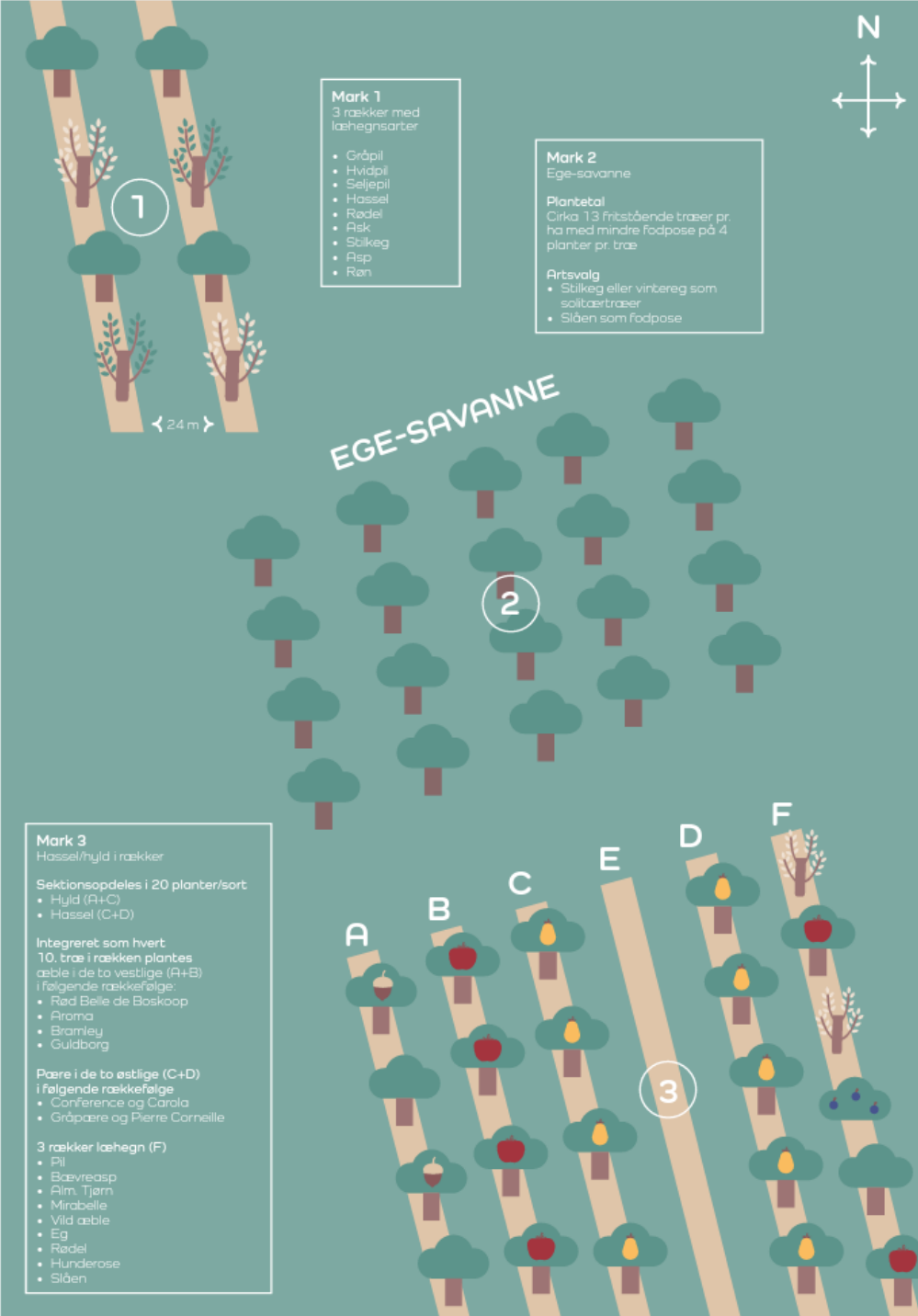
Træer/buske i hvert bælte:
 25% sitka (666), 19% mirabel (506),
 19% hvidtjørn (506), 12% lærk
 (320), 12% hassel (320), 6% douglas
 gran (166) og 6% fuglekirsebær
 (166). Tal i parentes er antal planter

Savannegræsning (Silvopasture)

Træer, græsgange og husdyr på samme mark

Udvikling af skovlandbrug i DK

	Lavskov	Skovlandbrug (konv + øko)	Støtteberettiget skovlandbrug	Økologisk skovlandbrug	Støtteberettiget økologisk	% øko af total (med støtte):	Frugt- og bærtillæg
2022	176,2 ha	225,9 ha	0 ha	93,7 ha	0 ha	0%	-
<u>2023</u>	215,6 ha	299,9 ha	22,76 ha	121,76 ha	9,25 ha	40,6%	313 ha
<u>2024</u>	195,6*ha	258,6*ha	47 ha	- ha*	35 ha	74%	510 ha
%+'22-'23	+22%	+32%		+30%			-
%-'23-'24	- %	- %	+106%	- %	+278%		+63%

- Meget godt, ift. Ca. 11,7% af det samlede landbrugsareal dyrkes økologisk
- Kun det indberettede – arealer der er taget ud af drift, men som stadig fungerer som skovlandbrug kan ikke tælles med.
- 69 bedrifter med decideret skovlandbrug, hvoraf 38 er økologiske. De fleste er dog ikke støtteberettiget i 2023
- I 2023 - 18 bedrifter, hvoraf 6 er økologiske og har støtteberettigede systemer.

*med forbehold for at de økologiske arealer ikke er offentliggjort endnu for 2024, så det er de økologiske bedrifter fra 2023.

Hvordan fordeler arealerne sig?

- I EU ca. **15,4 millioner ha skovlandbrug**, svarende til 8,8% af landbrugsarealet
- I EU ca. 98% permanent græs eller omdriftsgræs, 2% omdriftsafgrøder (hvoraf en stor andel er permanente afgrøder)
- I DK Ca. 70% permanent græs eller omdriftsgræs, 20% omdriftsafgrøder, 10% permanente afgrøder
- I DK Ca. 84% ikke støtteberettiget – et udtryk for at der har været interesse for skovlandbrug inden det var muligt at modtage støtte.
- Ifølge forskere fylder skovlandbrug p.t. kun **10% af potentialet i EU**